

**МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ,
ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ
ХОЁР ДАХЬ ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГТ БЭЛТГЭСЭН ТАЛААРХ ТӨСВИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ
САНАЛ, ДҮГНЭЛТ**

2024 оны 08 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Улаанбаатар
ХОТ

Илтгэгч нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Заяабал

Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2024 оны 08 дугаар сарын 12-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн нэг дэх хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурлын чуулганы 2024 оны 08 дугаар сарын 16-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж, хоёр дахь хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Байнгын хороод, Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороонд шилжүүлсэн билээ.

Төсвийн байнгын хороо 2024 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдрийн хуралдаанаараа дээрх хуулийн төслүүдийг хоёр дахь хэлэлцүүлэгт бэлтгэх асуудлыг хэлэлцлээ.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 71 дүгээр зүйлд заасны дагуу Улсын Их Хурлын Байнгын хороод эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд, мөн Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороо дээрх хуулийн төслүүдийг хэлэлцэж, зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг олонхын дэмжлэг авсан, аваагүйгээр нь бүлэглэн томъёолж, санал, дүгнэлтийн хамт Төсвийн байнгын хороонд ирүүлснийг тус Байнгын хороо хуралдаанаараа нэгтгэн хэлэлцсэн болно.

Байнгын хорооны хуралдаанаар Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг хэлэлцэхэд хуралдаанд оролцсон зарим гишүүд, Ажлын хэсгээс төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд зардал шилжүүлэх, зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүйгээр төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын төсвийн багцад тусгагдсан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнд өөрчлөлт оруулах, төслийн болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн талаар гаргасан зарчмын зөрүүтэй санал дэмжигдсэнтэй уялдуулан төсөл, арга хэмжээнд төслийн код өгөх, дугаар, ангилал, төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын зарцуулах зардалд өөрчлөлт оруулах болон найруулгын шинжтэй санал гаргасныг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх дэмжсэн болно.

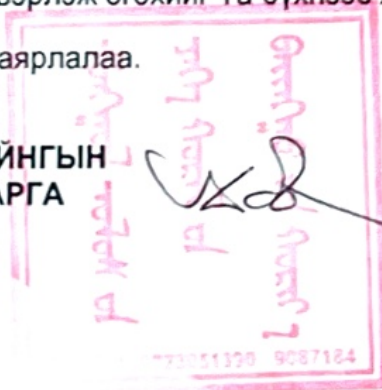
Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг хоёр дахь хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Төсвийн байнгын хорооны санал, дүгнэлт, зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

**ТӨСВИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА**

Ц.ДАВААСҮРЭН

**МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ, ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ТАЛААР ТӨСВИЙН БАЙНГЫН ХОРООНООС ГАРГАСАН ЗАРЧМЫН
ЗӨРҮҮТЭЙ САНАЛЫН ТОМЬЁОЛОЛ**

БАЙНГЫН ХОРОО ДЭМЖСЭН САНАЛ:

Нэг.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд зардал шилжүүлэх санал:

1.Сангийн сайдын төсвийн багцын эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгөөр олгогдох санхүүжилтийг 34.5 тэрбум төгрөгөөр бууруулж, орон сууцны санхүүжилтийн зориулалтаар Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайдын төсвийн багцыг мөн дүнгээр нэмэгдүүлэх.

Санал гаргасан: Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Даваасүрэн, Ч.Анар, А.Ариунзаяа, Д.Батбаяр, Р.Батболд, Э.Болормаа, П.Ганзориг, Х.Ганхуяг, П.Мөнхтулга, Д.Пүрэвдаваа, Б.Пунсалмаа, Б.Түвшин, Б.Уянга, Дав.Цогтбаатар, Ж.Чинбүрэн /цаашид “Ажлын хэсэг” гэх/

Хоёр.Зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүйгээр төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын төсвийн багцад тусгагдсан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнд өөрчлөлт оруулах санал:

1.Төслийн 2 дугаар хавсралтаас саналын томьёоллын 1 дүгээр хавсралтад тусгагдсаны дагуу нийт 31,314.7 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 2024 онд 13,907.4 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 2 төсөл, арга хэмжээг хасах, 2024 онд 44,307.9 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 5 төсөл, арга хэмжээний 2024 онд санхүүжих дүнг 16,833.7 сая төгрөгөөр бууруулах.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

2.Төслийн 2 дугаар хавсралтаас саналын томьёоллын 2 дугаар хавсралтад тусгагдсаны дагуу 21,886.6 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 2024 онд 17,317.4 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 13 төсөл, арга хэмжээг нэмж, 124,488.8 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 2024 онд 18,055.3 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 8 төсөл, арга хэмжээний санхүүжих дүнг 13,423.7 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх, 2 төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгийг хавсралтад тусгагдсаны дагуу 3,566.5 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

3.Төслийн 2 дугаар хавсралтаас саналын томьёоллын 3 дугаар хавсралтад тусгагдсаны дагуу дүнд өөрчлөлт оруулахгүйгээр 5 төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршлыг өөрчилж, 1 төсөл, арга хэмжээний ерөнхийлөн захирагчийг хавсралтад тусгагдсаны дагуу өөрчлөх.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

4.Төслийн 2 дугаар хавсралтын XV.1.4.7-д тусгагдсан "Улаанбаатар хотын "Шинэ их тойруу" хурдны зам төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /Улаанбаатар/" гэсэн төсөл, арга хэмжээний нэрийг "Улаанбаатар хотын "Шинэ их тойруу" хурдны зам, хөнгөн төмөр замын тээвэр /LRT/ төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /Улаанбаатар/" гэж өөрчлөх.

Санал гаргасан: Улсын Их Хурлын гишүүн Т.Аубакир

Гурав.Төслийн 1 дүгээр хавсралтад өөрчлөлт оруулах санал:

1.Хавсралтын 10.1.1.1 дэх дэд заалтын "санхүүгийн" гэсний дараа "тайлангийн" гэж, 28.2.4.3 дахь дэд заалтын "суралцагч" гэсний өмнө "сургуулийн" гэж, 28.4.2.2 дахь дэд заалтын "боловсролын" гэсний дараа "сургалтын" гэж тус тус нэмж, хавсралтын нэрийн "захирагч нарын" гэснийг "захирагч бүрийн" гэж, 4.1.1 дэх заалтын "хэргийн эзлэх хувь" гэснийг "хэрэг" гэж, 9.1 дэх хэсгийн "сахин хамгаалах" гэснийг "хангах" гэж, 10.1.1.2 дахь дэд заалтын "Санхүү нийцлийн" гэснийг "Санхүүгийн тайлангийн" гэж, 10.1.1.3, 10.1.1.4 дэх дэд заалтын "Гүйцэтгэл нийцлийн" гэснийг "Гүйцэтгэлийн" гэж, 11.1.3.1 дэх дэд заалтын "Гомдол" гэснийг "Өргөдөл, гомдол" гэж, 12.1.1 дэх заалтын "Зохицуулалтын хүрээний салбарын" гэснийг "Зохицуулалттай" гэж, 14.1.4.1 дэх дэд заалтын "Шинэ" гэснийг "Шинээр боловсруулах" гэж, 17.1.1 дэх заалтын "Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн" гэснийг "Төрийн өмчит компанийн" гэж, 21.1.1 дэх заалтын "чанарын менежментийн стандартыг хангуулна" гэснийг "стандартыг хангуулж, чанарын менежментийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ" гэж, 20.2.1.2 дахь дэд заалтын "хийх сургалт, гаргах лавлагаа" гэснийг "сургалт, лавлагаа" гэж, 22.3.3 дахь заалтын "Усны нөөцийг бохирдож, хомстохоос хамгаалж" гэснийг "Ус бохирдох, усны нөөц хомстохоос хамгаалж" гэж, 23.2.1.1 дэх дэд заалтын "6.0" гэснийг "5.1" гэж, 28.2.2.2 дахь дэд заалтын "хүүхэд" гэснийг "суралцагч" гэж, 33.1 дэх хэсгийн "Эрчим хүч, уул уурхайн бодлого" гэснийг "Эрчим хүчний бодлого" гэж, 35.3.1.1 дэх дэд заалтын "Аялал жуулчлалын зам дагуу" гэснийг "олон улсын, улсын болон орон нутгийн чанартай авто зам дагуу" гэж, 39.1.1.1 дэх дэд заалтын "журмын" гэснийг "журмаар тогтоосон" гэж тус тус өөрчлөх.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

Дөрөв.Зарчмын зөрүүтэй саналын томьёололд нийцүүлэн хуулийн төсөлд өөрчлөлт оруулах санал:

1.Төслийн болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн талаар гаргасан зарчмын зөрүүтэй санал дэмжигдсэнтэй уялдуулан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнд төслийн код өгөх, дугаар, ангилал, төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын зарцуулах зардалд өөрчлөлт оруулах, мөн төслүүдийн зүйл, хэсэг, заалтын дугаарлалт болон тэдгээрийн эшлэлийг нийцүүлж өөрчлөх, үг хэллэг, нэр томьёог жигдлэх засварыг хийх.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

Тав.Найруулгын санал:

1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын "1 дүгээр зүйл" гэснийг "1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэг" гэж өөрчилж, мөн зүйлийн 4 дэх заалт буюу 6.2 дахь хэсгийн 4 дэх заалтын "Хот байгуулалт," гэсний дараа "барилга," гэж, 2 дугаар зүйлийн "1

дүгээр" гэсний өмнө, 3 дугаар зүйлийн "2 дугаар" гэсний өмнө болон 4 дүгээр зүйлийн "3 дугаар" гэсний өмнө "энэ хуулийн" гэж тус тус нэмэх.

Санал гаргасан: Ажлын хэсэг

БАЙНГЫН ХОРОО ДЭМЖЭЭГҮЙ САНАЛ:

1.Төслийн 2 дугаар хавсралтын XI.2.3.1."Зэвсэгт хүчний тоног төхөөрөмж" /Улсын хэмжээнд/, хэрэгжих хугацаа 2024-2024, төсөвт өртөг 40,576.3 сая төгрөг, санхүүжих дүн 40,576.3 сая төгрөг гэсэн төсөл, арга хэмжээний санхүүжих дүнг 4,811.0 сая төгрөгөөр бууруулж, мөн дүнгээр Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн урсгал зардлыг нэмэгдүүлэх.

**Санал гаргасан: Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар
/Хууль зүйн байнгын хороо дэмжсэн/**

2.Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын төсвийн багц дахь Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн зардлыг 10,000.0 сая төгрөгөөр бууруулж Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын багц дахь Хоршооны зээл, цагаан алт хөтөлбөрийн зээлийн хүүгийн дэмжлэгийг 10,000.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх.

**Санал гаргасан: Улсын Их Хурлын гишүүн М.Ганхүлэг
/Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын
хороо дэмжээгүй/**

---о0о---

**ТӨСВИЙН ТӨСЛӨӨС ХАСЧ БАЙГАА БОЛОН САНХҮҮЖИХ ДҮНГ БУУРУУЛАХ ТӨСӨЛ, АРГА
ХЭМЖЭЭ**

/сая төгрөгөөр, бууруулсан дүнгээр/

№	Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүнг бууруулах
Төслөөс хасах			31,314.7	13,907.4
1	XVIII.1.24	"Дархан арьс ширний цогцолбор"-ын бүтээн байгуулалтын арьс ширний үйлдвэрийн цэвэрлэх байгууламж /Дархан-Уул, Хонгор сум/	23,814.7	11,907.4
2	XX.1.52	Шахмал түлшний үйлдвэр /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	7,500.0	2,000.0
Санхүүжих дүнг бууруулах			-	16,833.7
1	XVII.1.25	"Гандангийн дэнж" шинэ аялал жуулчлалын бүсийн зураг төсөв, барилгын ажил /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 16 дугаар хороо/		8,010.0
2	XVI.3.1.39	Өвлийн спортын ордны барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/		500.0
3	XXI.1.54	Хавдар судлалын Үндэсний төв-II барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11 дүгээр хороо/		5,000.0
4	XV.1.1.37	Аймгийн төвийн доторх хатуу хучилттай авто замын 2 дугаар үе шат /Дархан-Уул, Дархан сум/		3,173.7
5	XIII.1.1.305	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Дундговь, Эрдэнэдалай сум/		150.0
НИЙТ			31,314.7	30,741.1

ШИНЭЭР НЭМЭХ БОЛОН САНХҮҮЖИХ ДҮН, ТӨСӨВТ ӨРТӨГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ

/сая төгрөгөөр, нэмэгдүүлсэн дүнгээр/

№	Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
ШИНЭЭР НЭМЭХ			21,886.6	17,317.4
1		Бичил үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв/	5,000.0	5,000.0
2		Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв/	3,000.0	3,000.0
3		Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв/	2,500.0	2,500.0
4		Уурын зуухны халаалтын тогоо, 2 ширхэг /Хөвсгөл, Их-Уул сум/	320.0	320.0
5		Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих тоног төхөөрөмж төсөл-2 /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2,000.0	2,000.0
6		Соёл, урлагийн цогцолборын барилга /Дундговь, Өндөршил сум/	2,203.2	150.0
7		Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг Төмөр замын төв эмнэлэг /	500.0	500.0
8		Нарны цахилгаан станцын шинэчлэл /Хөвсгөл, Галт сум, Зүрх баг/	400.0	400.0
9		Цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 178, 179, 180, 185, 236 дугаар цэцэрлэг/	500.0	500.0
10		Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн шүдний тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол д	260.0	260.0
11		Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв/	1,407.4	1,407.4
12		Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн байр /Хөвсгөл, Галт сум/	3,039.0	1,013.0
13		Сумын төвийн авто зам /Хөвсгөл, Шинэ-Идэр сум/	757.0	267.0
САНХҮҮЖИХ ДҮН НЭМЭГДҮҮЛЭХ			-	13,423.7
1	XIII.1.3.27	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/		800.0
2	XXI.3.42	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж, автомашин /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/		800.0
3	XIII.1.1.84	Сургуулийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 9 дүгээр хороо, 76 дугаар сургууль/		500.0
4	XXI.1.55	Эмнэлгийн барилга худалдан авах /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 32 дугаар хороо/		5,000.0
5	XXIV.3.1	Шүүхийн шүүх хуралдааны болон архивын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/		150.0
6	XVII.1.8	Зайсан орчмын хотхонуудын усан хангамжийн төвлөрсөн систем /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/		1,500.0
7	XIII.1.1.327	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 2 дугаар хороо, 15 дугаар сургууль/		1,500.0
8	XV.1.1.5	Дархан-Шарын гол чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл /Дархан-Уул, Шарын гол сум/		3,173.7
ТӨСӨВТ ӨРТӨГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ			3,566.5	-
1	XX.1.37	Дулааны станцын өргөтгөл, 21 МВт /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	2,984.0	
2	XIII.1.1.3	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 12 дугаар хороо/	582.5	
НИЙТ			25,453.10	30,741.1